

כריתות ומיתות בית דין.

וכמו כן תיקשי: הודע היינו מזיד, לא הודע היינו שוגג.

אמר רב יהודה: הכי קאמר: על שאר עבירות שבתורה, בין קלות בין חמורות, בין שעשאן בשוגג בין שעשאן במזיד — אותן שעשאן בשוגג והתחייב עליהן אשם תלוי [כגון שאכל חתיכה מתוך שתי חתיכות, שאחת היתה חלב והשניה שומן, ואינו יודע איזה אכל], הרי בין נודע לו ספיקן, שנודע לו שאכל ספק חלב לפני יום הכיפורים והתחייב בקרבן אשם תלוי, בין לא נודע לו ספיקן לפני יום הכיפורים ועדיין לא התחייב באשם תלוי, אין הוא צריך להביא לאחר יום הכיפורים אשם תלוי, משום שהוא התכפר בשעיר המשתלח.

ועתה מבארת הגמרא את הסיפא: ואלו הן עבירות קלות — עשה ולא תעשה. ואלו הן חמורות — כריתות ומיתות בית דין!

והוינן בה: האי עשה שהשעיר המשתלח מכפר עליו, היכי דמי?

אי דלא עשה תשובה, כיצד מהני ליה קרבן דיום הכיפורים? והא "זבח רשעים תועבה", וכיון שהוא עצמו אינו יכול להביא קרבן ולהתכפר, כיצד יכפר עליו קרבן הציבור ביום הכיפורים?

ואי דעבד תשובה לפני יום הכיפורים, הרי כל יומא נמי הוא מתכפר, ללא צורך בכפרת יום הכיפורים ובשעיר המשתלח.

דתניא: עבר על מצות עשה, ועשה תשובה — לא זז משם עד שמוחלין לז?

ומשנינן: אמר רבי זירא: הכא במאי עסקינן במי שלא שב, אלא בעומד במרדו, ובכל זאת הוא מתכפר ביום הכיפורים, ורבי היא, הסובר שהחסרון של "זבח רשעים תועבה" הוא בכל יום, חוץ מביום הכיפורים, שמכפר אפילו לאותם שאינם שבים.

דתניא, רבי אומר: על כל עבירות שבתורה, בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה, יום הכיפורים מכפר. חוץ ממי שהוא פורק-עול, שכופר בעיקר, ומגלה פנים בתורה, שמחציף פניו כשהוא בא לדרוש בדברי תורה, ומדבר כנגדה בצורה מבוזה, ומפר ברית בבשר, ברית מילה. שבשלשת אלו, רק אם עשה תשובה, יום הכיפורים מכפר, ואם לאו, אין יום הכיפורים מכפר.

ומבארת הגמרא: מאי טעמא דרבי?

דתניא: "כי דבר ה' בזה" — זה הפורק עול, ומגלה פנים בתורה. חסר הסבר עיין רש"י.

"ואת מצותו הפר" — זה המפר ברית בכשר.

"הכרת תכרת" — הכרת לפני יום הכיפורים, תכרת לאחר יום הכיפורים.

יכול תכרת הנפש אפילו עשה תשובה? תלמוד לומר "עונה בה" — לא אמרתי שתכרת, אלא בזמן שעונה בה!

ומכך שגילתה התורה שבשלשת עבירות אלו אין יום הכיפורים מכפר אלא אם עשה תשובה, מוכח שבשאר עבירות, יום הכיפורים מכפר אפילו בלא עשה תשובה.

ורבנן, איך הם דורשים להאי קרא?

הכרת — בעולם הזה, תכרת — לעולם הבא, עונה בה — שאם עשה תשובה על שלש עבירות אלו ומת לאחר שעשה תשובה, ששוב לא קרינן ביה "עונה בה", מיתה ממרקת [מוחקת לגמרי] את עונו. אבל אם מת בלי לעשות תשובה על שלשת עבירות אלו, אין המיתה ממרקת לו, ואילו בשאר עבירות — יום הכיפורים ביחד עם המיתה שלאחריו ממרקים לו באם לא עשה תשובה, אבל יום הכיפורים לבדו אינו ממרק אפילו שאר עבירות.

ופרכינן: ומי מצית מוקמת לה למתניתין כרבי?

והא מדסיפא דמתניתין רבי יהודה היא, רישא נמי, רבי יהודה היא!

דקתני סיפא: אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרים, בשאר עבירות, בשעיר המשתלח!

ומאן אית ליה האי סברא שהכהנים מתכפרים בשעיר המשתלח? — רבי יהודה, לקמן בפירקין. מכלל, דרישא נמי רבי יהודה היא. ולרבי יהודה אין יום הכיפורים מכפר אם לא עשה תשובה!?

ומשנינן: אמר רב יוסף: רישא רבי היא, הסבור שיום הכיפורים מכפר אפילו בלי תשובה, וסבר לה כרבי יהודה, שגם הכהנים מתכפרים בשעיר המשתלח.

אמר ליה אבבי לרב יוסף: האם דוקא קאמר מר "רבי סבר לה כרבי יהודה" שגם הכהנים מתכפרים בשעיר המשתלח. אבל רבי יהודה

לא סבר לה כרבי שיום הכיפורים מכפר בלי תשובה. ומתניתין אתיא כרבי בלבד ולא כרבי יהודה. או דילמא, מדרבי סבר לה כרבי יהודה אף רבי יהודה סבר לה נמי כרבי. ואתיא מתניתין גם אליבא דרבי יהודה.

מיהו, האי דלא אמרת לן מתניתין רבי יהודה היא, וסבר לה כרבי שיום הכיפורים מכפר בלי תשובה, הוא משום דאורחא דמילתא קתני, למימר דתלמיד [רבי] סבר כרביה [רבי יהודה], ולא למימר שהרב סבר כתלמידו.

אמר ליה רב יוסף לאבבי: אין. דוקא קאמינא, דמתניתין רבי היא, דסבר לה כרבי יהודה רבו בדין שעיר המשתלח, שמכפר בשאר עבירות גם על הכהנים. אבל רבי יהודה עצמו לא סבר לה כרבי תלמידו, אלא סבר שיום הכיפורים מכפר רק ביחד עם תשובה.

דתניא: יכול יהא יום הכיפורים מכפר בין על שבים ובין על שאינן שבים?

ודין הוא שלא יהא מכפר על שאינן שבים: הואיל וחטאת ואשם מכפרין ויום הכיפורים מכפר — מה חטאת ואשם אין מכפרין אלא על השבים, דכתיב "והתוודו את חטאתם" באשם, ובחטאת כתיב "והתוודה אשר חטא עליה", אף יום הכיפורים אין מכפר אלא על השבים.

ואם תמצא לומר: מה לחטאת ואשם, שאין מכפרין על המזיד כשוגג, תאמר ליום הכיפורים שמכפר על המזיד כשוגג והואיל ומכפר על המזיד כשוגג יכפר גם על שבים וגם על שאינן שבים, תלמוד לומר "אך

בעשור לחדש השביעי הזה יום הכיפורים הוא". ודרשין אך — חלק, שבא הכתוב לחלק ולומר, שאין יום הכיפורים מכפר על הכל אלא מכפר הוא על השבים ואינו מכפר על שאינם שבים!

ומדייק רב יוסף: **סתם סיפרא**, [תורת כהנים על ספר ויקרא] ששם נאמרה ברייתא זאת, **מני? — רבי יהודה! וקאמר: שבים, אין, לא שבים, לא!**

ורמי יש לשאול סתירה, בין האי **סתם סיפרא**, שהעמדתה כרבי יהודה, וסבר שיום הכיפורים מכפר רק לשבים, **אסתם סיפרא** אחרת:

דתניא: יכול לא יהא יום הכיפורים מכפר אלא אם כן התענה בו, וקראו מקרא קודש, בברכות, שמברך "מקדש ישראל ויום הכיפורים", ולא עשה בו מלאכה.

מנין שאפילו **לא התענה בו, ולא קראו מקרא קודש, ועשה בו מלאכה, מנין** שאפילו הכי יום הכיפורים מכפר עליו? —

תלמוד לומר "יום כיפורים הוא", מכל מקום!?

אמר אביי: לא קשיא. הא סתם סיפרא האומרת שיום הכיפורים מכפר על כולם, **רבי היא, והא דלעיל, שאינו מכפר אלא על השבים, רבי יהודה היא.**

רבא אמר: הא והא — רבי הן! ומודה רבי שאין יום הכיפורים מכפר בכרת דיומא. שעל החטאים של יום הכיפורים עצמו [שהם אכילה ועינון] אין יום הכיפורים מכפר בלי תשובה.

דאי לא תימא הכי — וכי כרת דיום הכיפורים עצמו לרבי לית ליה? שהרי אם יסבור רבי שיום הכיפורים מכפר בלי תשובה אפילו על האוכל או עושה מלאכה ביום הכיפורים, נמצא שלעולם הוא לא יתחייב עליו כרת, ולמה נכתב בתורה דין כרת ביום הכיפורים.

ולפי זה, האי ברייתא דלעיל שאין יום הכיפורים מכפר על שאינן שבים איירי במי שאוכל או עושה מלאכה ביום הכיפורים עצמו, והברייתא השניה שהוא מכפר אפילו אם אכל או עשה מלאכה ביום הכיפורים איירי בשאר עבירות, שיום הכיפורים מכפר על שאר העבירות אפילו כשהוא מחלל את יום הכיפורים באכילה ובמלאכה [שעליהן אין יום הכיפורים מכפר!].

ופרכינן על הא דאמרינן שבהכרח מודה רבי שעל כרת דיום הכיפורים עצמו אין מכפר יום הכיפורים בלא תשובה, דאי לא תימא הכי כרת דיום הכיפורים עצמו לא משכחת ליה —

אלמה לא משכחת לה? והא משכחת לה כגון דעבד מלאכה בליליא ביוהכ"פ ומית באותו לילה, דלא אתא יממא לכפורי ליה שהרי אין יום הכיפורים מכפר אלא ביום, כדכתיב "כי ביום הזה יכפר עליכם". ולעולם אפשר לומר, שאם חי עד הבוקר של יום הכיפורים, יתכפר אפילו על כרת דיומא?

אלא אימא הכי: אי לא תימא דמודה רבי בכרת דיומא, כרת דיממא לרבי, לית ליה. יג-ב וזה לא יתכן, שהרי אמרה תורה במפורש שעל עשיית מלאכה או אכילה "בעצם היום הזה — ונכרתה"! —